

0+

*"Поро пиалан улыт яндар шўман-влак:
пуно Юмын ужыт" (Мф. 5:8).*

ШЎМ-ЧОН ИЗОЛЫК

2013 ий март
годсек лектеш.

МАРИЙ ПРАВΟΣЛАВНЫЙ ЖУРНАЛ 6-по (50) №, 2017 ий июнь

Йошкар-Оласе да Марий Элысе Высокопреосвященнейший архиепископ Иоаннын благословитымыже почеш

Эн кугу тау Юмылан

Пагалыме лудшына-влак, те кызыт кидышкыда «Шўм-чон изолык» журналын 50-ше номержым налында. Тыге чучеш, пуйто шукерте огыл гына икымше номер ош тўняшке поро уверым кондыш:

«Марий еглан шочмо йылмыж дене православный газет (ынде журнал) лекташ тўналын!»

Тудын полшымо дене чонна, кумылна Юмо деке эшеат лишкырак лиеш. Вет Господьын, Юмын Аван, чыла Святойын мутышт марла йонга, уш-акылышкына, шўмышкына утларак келгын шына. Тиде волгыдо шонымаш Морко районысо Иисус Христосын Шочмыжо лўмеш черкын настоятельже протоиерей Николай Чузаевын ушыштыжо шочын да Йошкар-Оласе да Марий Элысе архиепископ Иоаннын благословитымыж дене илышыш шындаралтын, калык деке миен шуын. Тудым ямдылыше-влаклан, Марий епархий пеленысе кусарыше комиссийын енге-шамыч Анастасия Чемекова, Надежда Федосеева, Алевтина Таныгина, Анфиса Эманова, Денис Смирнов, иерей Игорь Сапаев ден вуйлатышышт протоиерей Николай Чузаевлан, тыгак возышо автор-влаклан, да тыланда, пагалыме лудшына-шамыч, тау лийже. А эн кугу таум Господь Юмылан ойлена. Тудын виктарен шогымыж дене корнына ончыко шуйналтеш. Тек «Шўм-чон изолык» кужу курыман лиеш.

Уло – шулдо, уке – шерге але Вес кундеммыш- унала

Марий епархийште поро кумыл дене полшышо ака-шўжар-влак коклаште марла ойлен моштышо шукин улына. Владыка Иоаннын благословитлымыж дене ме марий хорым чумыренна. «Православная инициатива» конкурсыш ушнымына нерген «Шўм-чон изолык» журналын тенийысе 4-ше (48) номерыштыже возымо ыле. Ямдылыме программе дене шке республикысе икмыняр районыш да тыгак őrдыж кундемлаш лектын коштына чоныштем пеш келге кышам коден.

Пошкудо Виче кундемысе Яран район Никулята селаш да Угарман областысе Тонкин район Старые Краи селаш корным мыланна священник Василий Сизов почын.

Мемнан епархийште кок арнялан ик гана Юмын литургийым марла служитлат. Тидын нерген пален налмекыже, отец Василий тышке ончыч тунемаш, а вара служитлаш кугу кумыл дене икмыняр гана толын. Шке черкыштыжат марла служитлаш шонымашыже шочын, вет Никулята селасе Казанско-Богородицкий черкысе прихожан-влак шукинжо марий улыт. Икымше тыгай службышко мураш мемнан хорнам ўжын. Тиде 19 декабрьште, святитель Николай Чудотворецын пайремже кечын, лийын. Ме эрдене эрак корныш лектынна, ончыч кужу жап кайыме гай чучын, вара чодыраште корно воктенак кугу шордым ужынна. Кумылна вигак нўлталтын, пуйто тиде мыланна икымше пўлек лийын.

Никуляташте калык мемнам пеш порын вашлийын. Мийымына годымак храмыште иктаж 60 ег ыле. Ме пеленна марла Молитвословым, У Сугыным, Псалтирьым да «Шўм-чон изолык» журналын икмыняр номержым намиенна.

Икымше гана марий йылме дене эртыше Юмын литургий кугу куан шўлышан ыле.

Священник, мурышо да кумалаш толшо-влак коклаште кўкшў шўм-чон кыл шижалтын. Сулыкым касараш да Святой Пырчесым подылаш ямдылалт толшыжат кумло утла ег ыле. Службо деч вара пайрем ўстел коклаште чон почын мутланенна.

Священник Василий Сизов Виче кундем Кикнур районеш шочын, а тушеч пошкудо Угарман область Тонкин район тора огыл. Ты районысо Старые Краи селан ончычсо лўмжў – Черемисские Краи. Тыште кызыт 150 наре ег ила, кугурак тукым шочмо марий йылмым монден огыл. Тышке ме 7 февральште, святитель Григорий Богословын да Юмын Аван «Утоли мои печали» иконыжын пайремже кечын, толына. Мемнам Свято-Троицкий храмын настоятельже Владимир Курдин ден поро йолташна, Василий ача, да кумалаш погынышо калык шокшын вашлийыч. Службо годым калык пеш шып шоген, тўткын колыштын, южышт куан шинчавўдыштым шолып ўштыныт. Нуным ончен, мыйымат тугай куан кумыл авалтен, тидым мут дене каласен мошташат ок лий, тыгайым але марте ны ужынат, ны шижынат омыл ыле.

Юмын литургий деч вара мутланыме годым отец Владимир Курдин каласыш: «Мый шкеже одо улам. Ачам-авам Удмуртийысе шке ялыштынак илат. Тендам ончен, шочмо кундемыштем одо йылме дене службым эртараш кумылем лекте. Кузе ме кызыт калыкым куандарышна, шке ача-авамымат тыгак куандарышаш ыле!»

Вес кундеммыш кок гана миен коштына тўрлў нерген шонаш тарата. Шочмо йылме дене эртыше Юмын литургий őrдыжтў илыше шуко марий енын кумылжым савырен. А молан вара Йошкар-Олаште тыгай службыш толшо шагал? «Уло – шулдо, уке – шерге», – оила калыкмут. Мыланнат йомдарыме деч ончыч аклен мошташ ыле.

Александра РЫБАКОВА.

Йошкар-Ола.

22 июнь – Шарныме да ойганыме кече.

Сенгымашым лишемдаш куатым пуэнымт

22 июнь элнан историйыштыже эн шўлыканлан шотлалтеш. Кугу Отечественный сар кумло наре миллион енын ўмыржым лугыч ыштен. Тиддечат шуко енын пиалан илышыжым локтылын. Шуко неле-йўсым чытенят гынат, Шочмо элнам кулыш савыраш пуэн огытыл, фашист кашак ваштареш лўддымын шогеныт, эрыкан илышым пўртылтенят.

Тиде шучко сар мемнан калыкын икоян улмыжым, Шочмо элым арален кодышаш верч уло вийым пыштымыжым да Юмылан ўшанжым иктыш ушен кертмыжым эше ик гана пенгыдемден. А вет тудо пагытыште эше Сталин репрессий жапысылак Юмылан эрыкын кумалаш чарыме лийын. Но калык атеизм шўлышеш кушкын гынат, чоныштыжо Юмылан ўшаным эре ашнен да тиде ўшаным неле пагытыште иктыш ушен, шучко тушманым сенен кертын. Сенгымашыш шуаш чыла Святой-влак полшенят.

Кугу Отечественный сар тўналме годым ковам Александра Павловна 41 ияш лийын. Святой-влакын полшаш кайымышт нерген тудат мыланна шонгеммекеже каласкален. Но тунам каласкалымыже мыланна йомакла веле чучын. А вет тиде чын улмаш. Варажым тиде ўрыктарыше историйым Н.Пирогов ден Н.Пирогова «Благословенные Петьялы» книгашкышт пуртенят...

Ялна деч мўндырнў огыл Святой Гурий лўмеш черкына уло. Тудым кугу пуламыр пагытыште моло черке-влак семын пытарен кертын огытыл. Эре могай-гынат чарак лийын. Шалаташ пурышо-влак алтарьыште я агытан мурымым колыныт, я нунын ваштареш Архангел Михаилла койшо салтак лектын шогалын. Тыге черке тичмашнек аралалт кодын. Кўргысў арверымат нигў шолыштын огыл. Лач индеш ий (1937 гыч 1946 ий марте) тудо петырыме шоген. Но черке воктеке иктаж амал дене мийыше-влак черке кўргыштў сорта йўлымым да черке мурым мурымым ик гана веле огыл ужын-колыныт. А 1941 ий 22 июньышто воктенак кўтўм кўтышў-шамыч шке шинчашт дене ужыныт: черке кўргў гыч Святой Гурийын вуйлатымыже почеш Святой-влак мурен лектыныт да касвел могырыш ошкылыныт. Тунам эше кўтўчў-влак Кугу Отечественный сар тўналме нерген пален огытыл улмаш.

А тыгай чудо сар годым шуко лийын. Господьна, Чыла Святой, Юмын Ава салтакна-влак илыше кодаш да Кугу Сенгымашым лишемдаш чот полшенят. Псково-Печерский монастырьын заместникше архимандрит Алипий (Воронов) шке илышыж гыч тыгай историйым каласкален.

Самырыкше годым тудо Юмылан

ўшанен огыл. Кугу Отечественный сар тўналмеке, тудым, офицерым, фронтыш колтеныт. Чеверласыме годым аваже Юмын Авам сўретлыман изи юмонам кидышкыже кучыктен да ойлен: «Эргым, чот неле лийме годым тиде юмонам лук да Юмын Авам сўрвален кумал. Тудо садак полша». Аван сугыньжо мыняр-гынат чоным лыпландарен да ўшаным пуртен.

Икана самырык офицер салтакше-влак дене пырля чодыраште авыралтын, да эше кредалмаште сусырген. Мом ышташ? Кузе немыч-влак деч утлаш? Нуныжо кум могыр гыч авыренят, а нылымше велне – куп. Тунам аван пуэн колтымо юмона нерген шарналтен. Салтак-влак деч изишлан вараж кодын да сайын шылтыме юмонажым луктын, моштымыж семын сўрвалаш тўналын: «Юмын Ава, Тый улат гын, мыланна утлаш полшо». Тыршен сўрвалымеке, салтак-влак деке лишемын. Онча, воктенышт кува шога да йодеш: «Мо, эргым-влак, корным йомдаренда? Айста, мый тыланда йолгорным ончыктем». Да совет салтак-влакым авыралтмаш гыч купысо йолгорно дене луктын. Воронов адак салтак-влак деч почеш кодын да кувалан каласен: «Ковай, тылат кузе таушашат ом пале». А тудыжо ўмбакеже чоянрак ончалын: «Тый мыланем ўмырет мучко служитлаш тўналат», - манын. Тыге ойлен да йомын, пуйто лийынат огыл. Тунам гына самырык офицер, аважын сугыньжым шарналтен, кў тиде улмым умылен.

Куван тиде ойжо чыныш лектын. Алипий ача Юмылан чот ўшанаш тўналын да сар деч вара ўмыржў мучко Юмын Авалан служитлен - Свято-Успенский Псково-Печерский монастырьын заместникше лийын.

Анфиса ЭМАНОВА.

«Те Мыйын шомакем кучен иледа гын, Мыйын чын тунемшем-влак улыда, тунам те чыным пален налыда, а чын тендам эрыканым ышта» (Ин.8:31-32).

Айдемын илыме курымжо кўчык. Мландымбаке ме уналыкеш толшо корныен веле улына. Кажнынам вес тўнясе мучашдыме илыш вуча. Тидлан шкенам ямдылышаш улына. Сайрак шоналтен ончаш гын, мемнан кечына-влак кўлеш-оккўл паша комлаште эртат. Наркоманий, аракам йўмаш, тамакым шупшмаш - тиде кугу язык. Шуко айдеме тыге ила манын, шкем лыпландарыман огыл, мутым кучаш садак логалеш. А тудыжо пеш ойган лийын кертеш. Тугеже мом ыштыман?

Историйым ончалаш гын, Царевококшайск олаште айык илыш-йўла верч 120ий ончычак тыршаш тўналыныт. Озанысе обществын пўлкажым мемнан олаште почаш манын, 1896 ий 1 июнышто Озан губернатор кидпалыжым пыштен. 1897 ий 18 апрельште Вараксинский Земской училищыште лудмо пўлеман библиотекем почыныт. Библиотекеш историй, религий, сай койыш-шоктыш да ялозанлык нерген ятыр книга ден журналым чумыреныт, рушарня еда священник-влак лудмашым эртареныт. Спирт лукмым да ужалымым чараш да айык илыш дене илаш шонышо ег мемнан олаште шукын улыт манын, аралалт кодшо 1914 ийысе материалыште ончыкталтеш.

Иошкар-Оласе да Марий Элысе архиепископ Иоаннын благословитлымыже почеш, 2005 ий 1 июнышто айык илыш-йўла верч шогышо православный ушем ышталтын. Тудым Юмын Аван «Неупиваемая Чаша» иконыж лўмеш почыныт. Арака йўмў чер дене орланыше-влак полшаш манын, чудотворный юмона-влак – Юмын Аван «Неупиваемая Чаша» да Римысе святой мученик Вонифатий ден преподобный Моисей Муринын иконышт дене – крестный ходым эртарат. Юмын Аван «Неупиваемая Чаша» иконыж ден Римысе святой мученик Вонифатийын иконыжым

святой Иерусалим мландыш, Господын шўгарышкыже святитлаш коштыктеныт. Юмын Аван «Неупиваемая Чаша» иконыжо эше Серпухов олаште, Высоцкий монастырьште лийын.

Иўын орланыше-влакым айык да таза илыш корныш пўртылтышаш верч Иошкар-Оласе Православный рўдерын часамлаштыже да епархийысе моло черкыште эре молебн эртаралтеш, кажне черле ег дене посна мутланат, лекций лиеда, Марий Эл Республикысе наркологий диспансер дене кылым ыштыме. Тыгай молебн Коркатово ялыште Преподобный Сергей Радонежский лўмеш школ-часамлаште кажне вўргечын эртаралтеш.

Иошкар-Оласе да Марий Элысе архиепископ Иоаннын благословитлымыже почеш 7-20 майыште Морко ден Звенигово районласе

храмлаште Юмын Аван «Неупиваемая Чаша» иконыжо да Римысе святой мученик Вонифатий ден преподобный Моисей Муринын иконышт-влак лийыныт.

Мемнан Арын кундемыш, аракам йўмў чер дене орланыше-влак полшаш манын, 10 **Умбакыже - 5-ше лаштыкыште.**

майыште Морко храм гыч святыне-влакым кондышт. Юмо ончылно кугу сулыккан улына. Мыланна лудыкшо судышто шогаш йосö лиш, курымаш орланымаш мемнам вуча. Тидым умылен, Изи да Нуръял Корамас, Чавайнур

калык ты кечынак чудотворный иконо-влакым ялыш кондаш Николай ачам йодыныт. Верысе калык йодмо почеш молебен эртаралтын, протоиерей Николай ача Юмын Законжо почеш илаш тыршаш кълмым умылтарен.

Эрлашыжым Коркатово, Кугу Шале, Эгерсола, Октябрьский да Керебеляк илемласе калык Юмын эмлыше порылыкшым ужаш манын кумалын. **«Евангелийыштат тыгак возымо: «Ик памаш гыч иканаште кочо ден шере вуд йоген огыт керт».** Кумыл уло гын, Юмо полшымо дене осал койыш деч эрнаш лиш, но чот кучедалман. Сандене аракам йүшö да тамакым шупшо ен языкшым ок касаре, Святой Пырчесым ок подыл гын, тудо мландымбалнат капше да чонжо дене сатанан пленныйже лиш да **«Курымашлык илышышкат огеш логал»** манын каласыш Арын селасе Иисус Христосын Шочмыжо лүмеш храмын настоятельже протоиерей Николай Чузаев.

Орланыше-влак шке толын кертын огытыл гын, нунын авашт, ачашт але икшывышт, акашт, йолташышт-влак Юмын Авам сөрвален, святой-влаклан үшанен кумалыныт. Вет шке яндарлыкыштан көра святой-влак Юмылан лишыл улыт да Тудым мемнан верчат сөрвален кертыт. Апостол Иаков тыге каласен: **«Чын ыштышын тыршен кумалмыже шуко ыштен кертеш» (Иак.5;16).**

Надежда СТРЕЛКОВА,
Тамара КУЗНЕЦОВА.

Морко район.

Туныктын каласыме шомак

Самырык ача-ава шке эргыштан эн сай туныктышым ойыренит. А рвезым эрдене школыш шонго кочаже нангаен. Уныкаж дене школ кудывечыш пуримекышт, нуным йоча-влак авырен шогалыныт.

– Ой, могай онай коча, – воштыл ойлен ик йоча.

– Йөршын изи вочко гай, – мыскылен весе.

Коча ден уныкам койдарен ончен, йоча-влак йырышт кычкырен төрштылыныт. Ты жапыште туныктышо лектын, йынгыржым рүзалтен, урок туналшашым увертарен. Но коча, уныкажын кидшым пентгыдын кучен, школ кудывече гыч вудалтен луктын.

– Мый тений школыш ом кай мо? – öрын йодын йоча.

– Кает, но тышке огыл, сай туныктышым мый тыланет шке муын пуэм, – вашештен шонгыен.

Уныкам мөнгö конден кодымеке, коча школ еда эн сай туныктышым кычал каен. Школ кудывечыш пуримеке, перерыв шумым да йоча-влакын лекмыштым вучен. Ик вере тудын үмбаке ончалынат огытыл, вес вере ончычсо семьянак мыскыленит. Тыгай школ воктеке коча шыпак коран каен. Тыге коштын нойымеке, теве изирак школым ужеш да савар воктеке энгертен шогалеш. Йынгыр йүк шокта. Кудывечыш йоча-влак куржын лектыт.

– Кочай, тыланет уда лийын мо? – йодеш икте.

– Тыланет ала вудым конден пуаш? – темла весе.

– Школ кудывечыште олымбал уло, тушко шичса, – ойым ышта кумшо.

Изиш лиймеке, кудывечыш самырык туныктышо лекте. Коча тудын дене саламлате да мане: **«Мый шке уныкамлан эн сай школым муым».**

– Кочай, те йонылыш лийыда, мемнан школна пеш изи да шыгыр, – шыман вашештен туныктышо.

Тидын шотышто коча үчашен огыл, а шке уныкажым тышке тунемаш пуымо нерген тудо кутырен келшен.

– Ачай, тый грамотыжымат от пале, а шкеже эн сай школым да туныктышым муынам манын шонет, – öпкелен ойлен кастене шешкыже.

– Тунемшын койыш-шоктышыж гыч туныктышын могай улмыжым палаш лиш, – үшандарен каласен коча.

МИРОНОСИЦКИЙ МОНАСТЫРЬ НЕРГЕН УШАН ШОНШИГЫН НЫЛЫМШЕ ИСТОРИЙЖЕ.

ЧУДЫМ ЫШТЫШЕ ЮМОҢАН МОСКВАШКЕ КУГЫЖА ДЕКЕ КОШТМЫЖО

Кугезе-кугезе кочам тиде историйым Анюта деч колын. Шарнеда вет, кузе юмоҗа полшымо дене тудын шинчаже паремын? Анюталан чыла тидым Николка Жолнин, а тудланже шке ачаже каласкален.

Московскийн кугыжаже Алексей Михайлович 1647 ийыште але пеш самырык, 18 ияш гына, улмаш. Яра жапшым сонарыште да монастырьлаште эртарен. Монастырьыш толмеке, тыршен кумалын, а сонарыште лүддым да лектышлан пиалан лийын.

Тора кундемшыште чудым ыштыше у юмоҗа лекме нерген увер тудын деке шуын. Юмоҗа чапландарен, храм гыч храмыш коштыкташ, ончылныжо кумалын, пагален шупшалын, полшымы йодаш манын, кугыжа тудым Москошко кондаш күштен. Ты пашам шукташ Царевококшайск олесе соборный храмын священникшым да мемнан палыме йолташна-влакым, Андрей ден Айтуганым, ойыренит.

Тора корныш виан пөръен-влак кенез мучаште лектыныт. Пелашышт дене чеверласен, йочаштым благословитлен, корныш тарваненыт. Корныжо кужу да куанле лийын, вет кажне руш олаште але селаште нуным эн шергакан уна семын вашлийыныт.

Эн чапле пörтыш малаш пуртеныт, теммеш пукшен-йүктеныт. Тыгай шижмаш лийын: юмоҗа Москошко еҗ-влак огыл нангаеныт, а тудо шке нуным вүден.

– Ончо, Айтуган, кү гыч ыштыме юмоҗана черке гай коеш, а черке – тиде Юмын пörтшö. Санденак корныштына мемнан чыла уло, нимогай ситыдымашат ок лек, – чүчкыдын ойлен Андрей шке йолташыжлан.

Андрей деч Айтуган тунам Юмо нерген шуко öрыктарыше историйым пален налын. Христосын ылыж кыселмыж нерген каласкалымым эн чот йывыртен колыштын. Христос Шке колымыж дене колымашым сенген. Юмым йöратыше еҗ-шамычын чонышт ынде огыт коло, курым-курымеш илаш тўналыт манме тудым чот куандарен.

Чудым ыштыше юмоҗа ончылно Андрей ден батюшка кужун кумалыныт, а күрен шинчан мари́й патыр тўткын колыштын. Тыгак тудлан периподобный Сергей Радонежский нерген каласкалыме пешак келшен. Святой еҗын мутшым чодырасе маска колыштеш манме Айтуганым öрыктарен. Вет тудо шкеже – тале сонарзе, маска лўяшат коштын, а маска ден айдеме келшыме нерген икымше гана колын.

Теле кыдалне игече левештыш,
Вүдйогын вынемыш трук пурыш.

– Шошо мо шуын? – шоналтыш лöзмөн
Да ночно вынем гыч лекте тергаш.

Кайыш чодыра дене, изишак лўнген,
Капше кангештын, шинчаже йўла.

Кочкыш уке, лач пушенге шўм веле,
Укшым пурлале – шўвале вашке.

Йўкшемдыш игече, капкылже кылма,
Ойго ден шыде чоныш шынат.

Ош лумжо гына мўкш семын пöрдеш,
Кенежым уэш шарныкташ тöчалеш.

Теве курыквалне пöртым ужеш,
Окнаште – тул волгыдо, тўннык гыч – шикш.

Тоштын-тоштде оралте дек лишемеш,
Йўк-йўаным лукташ тудо пешак лўдеш.

Окнашке ончале: «Кö тыште ила?
Сукен кумалеш, молитвам пеш мура!

Поро чўчў, пукшет гын мыйым,
Курымеш тый денет йолташ лийына!

Кондем олташет чодыра гыч пырням,
Кукшо шанчашат эре ямде лиеш.

Лум эрыкташ гын мый пешак кертам,
Кенежым тылат сай саскам погалам».

Чыла шонен нале, окнаш тўкалтале:
Йўк лукде почылто тумо омса,

Йомакысе семын тунамак монах
Пел сукур киндым шуялтыш тудлан.

Поян кенеж марте илыш маска,
Шужен колаш ыш пу саде монах.

Порым шарнен, тиде лöзмөн
Тамле мўй дене сийлыш ятыр жап.

Йомак колташ вашке лиеш, а шот дене
ыштыме пашалан жап күлеш. Поро патырна-
влак корнышто ик тылзе наре лийыныт.

Теве Царевококшайск гыч толшо посол-
влак Моско олаш Мироносицкий юмоҗа
конден шуктышт. Самырык кугыжа дене
пырля Соборный площадьыште иконом тунам

Умбакеже - 7-ше лаштыкыште.

митрополит ден священство вашлийыныт. Иван Великий луман эн кугу колокольню гыч чан йук торашке йонген. Митрополит ден кугыжа юмона ончылно вуйыштым савеныт, вара тудым индеш шортньо куполан Благовещенский соборыш кугун пагален пуртеныт.

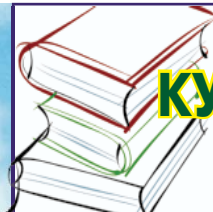
Марий кундем гыч толшо-влакым молебен деч вара кугыжан полатышкыже ужныт. Тудо полат чатка пирамиде гай лийын, кажне пачашыже улылсо деч изишак изирак, сандене йырже ончен кошташ ситыше йолгорно лийын. Мемнан йолташна-влак тушеч уло Москвам ужныт.

Полатыште эн улно – клат-влак. Кокымшо пачашым кидмастар-влак лан ойыренят. Нуно государьлан вургемым, вакшышым ямдыленыт. Кумшышто – слуга ден орол-влак верланеныт, тыштак кугыжан мончаже лийын. Нылымшыште государь канен, сандене тудо мотор сурет да пучкеден лукмо шергакан кудене чот сорастарыме лийын. Визимшыште – кумда зал, тышке кугыжа лишыл ег-влакым мутланаш да пайремым эртараш поген.

Юмогам кондышо-влак кугыжалан шке кундемышт нерген ойленыт. Пасушто да селаште юмона деч лийше орыктарыше чудо-влак нерген каласкаленыт. Кугыжа колыштын да марий кундем верч куанен. Вет мемнан Россияна кумда, куатле, сенгалтдыме, тыште шуко турло калык ила. Сандене кузе от куане: Господь эше ик калыкым, марий калыкым, Шкенжын Чынже дене волгалтараш кумылжым ончыктен.

Москошто юмона кок ий лийын. 1649 ийыште кугыжа тудым Царевкокшайскыш портылташ кустен, а иконом мумо вереш миром кондышо святой удырамаш-влак лумеш монастырьым чонаш указым возен.

Курым-курумеш куанен илашна
Олашкына йывыртываш толын:
Аралышына лияш мыланна
Портыльо юмона Моско гыч.
Чан йук дене тудым вашлияш
Ег-влак писынрак куржын лектыч.
Юмын Ава кундемнам леведе,
Йоча чурий пиал дене волгалте.
Миром кондышо удырамаш-влак
Йоратеныт Христосым уло чон дене,
Акаж гай полшеныт да чаманеныт,
Ынде улыт пырля эре мемнан дене.

У КНИГА КУМЫЛЕТ УЛО ГЫН, ПОЛЫШАТ ЛИЕШ

Иисус Христос чыла енын чонжым утарынеже да языкан еным Шкеж деке ужеш. «Эй, айдеме, молан тый Мый дечем ойырлышыч? Мый дечем, тыйым йоратыше деч, молан савырнен кайышыч?» – чаманен йодеш Тудо.

Йошкар-Оласе Благовещенский соборышто кажне рушарнян Святой Причастийыш ямдылалт толшо ег эреак шуко. Марлаже ме тидым ынде Святой Пырчес подылмаш манына. Соборышто кызыт ег-влак лан поро кумылын польшкалыше-влак улыт. Кок чаше деке черет деке лишемше ег-влакым ончен, ийготым погышо кок удырамаш ужар футболкан самырык удыр деке икмыняр гана мийышт. «Чыла еглан Пырчес подылаш лиеш мо?» – йодыт нуно. Удыр нунылан умылтараж тырша, а удырамаш-шамычын йодышышт уэш да уэш ешаралтеш.

– Шонгемме марте илен шуынна, а эн кулешанжым она пале. Палена гынат, вес еглан умылтараж она тырше. Теве Йошкар-Олан да Марий Элын архиепископшо Иоаннын благословитлымыж почеш 2016 ий мучаште Кусарыше комиссий дене у книгам луктынна. Тудо «Молитва-влак. Святой Причастийлан ямдылалтмаш» маналтеш. Книгажым луктынна, а ег-влак лан газет гоч тидын нерген каласкален онал, – шкаланем шке опкелен, шоналтышым тунам.

Пырчесым подылаш ямдылалтме годым кум каноним лудман. Книгашке нине кум каноним кусарен пуртымо: Иисус Христос лан, Юмын Авалан, Аралыше Суксылан. Рушарнян але Юмын пайрем кечын Святой Пырчесым подылнеда гын, тидын деч ончыч кас службыш мийыман да Святой Причастийлан ямдылалтме радамым лудман. Тудат кусарен ямдылыме.

Марла лудаш темлыме годым южо енге вашешта: «Мый церковно-славянскийла лудаш тунемынам ынде». Лудашыже лудына да мом лудмыжым шукуж годым она умыло.

Вет эше апостол Павел возен: «Мый палыдыме йылме дене кумалам гын, мыйын шўлышем кумалеш гынат, ушемже саска деч посна кодеш» (1 Кор.14,11). Чыла умылена гын, кусараш кулешлыкшат ок лий ыле. Марла лудат гын, чонланак куштылго. «Теве мо нерген тыште ойлалтеш улмаш?» манме шонымашат ятыр гана лектеш.

Кумыл шупшмо почеш тыгак акафист-влакым лудаш лиеш. Изарня святитель Николай ачанан кечыжлан шотлалтеш, кугарня – мемнан шўм-чонлан ямле Господь Иисус Христосын да Тудын Ыресшын, шуматкече – Юмын Шочыктышо Эн Святой Аван. Тиде чылажат шке кумылын ышталтшаш. Святой Причастий деч вара таум ыштыме молитва-влакымат кусарен ямдылыме. Кумылда гына лийже, польш ямде!

Анастасия ЧЕМЕКОВА.

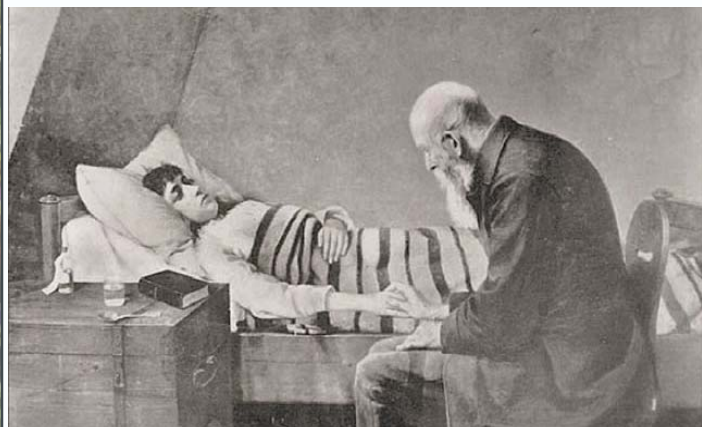

Юмо осалым сенга

Илет-илет да мом гына от уж, мом гына от кол. Теве ик ялыште Юмылан ўшаныше Миклай кугыза илен. Тудын деке калык түрлө сомыл дене коштын, кангашым йодын. Тиде ял мучаштак шўкан куп воктене «колен кертдыме» кува илен. Мыняр ияш улмыжым шкежат пален огыл, маныт.

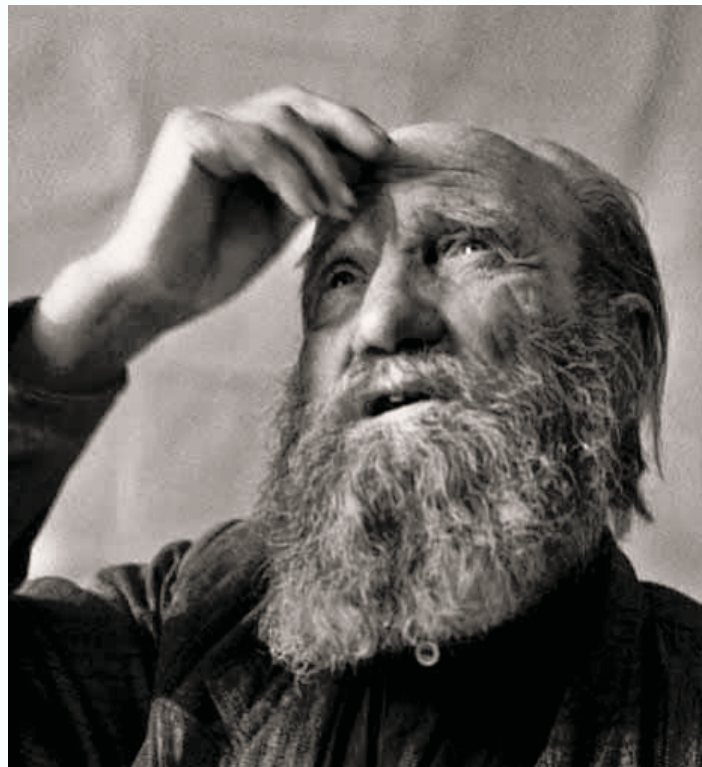
Миклай кугыза ик молитвам гына пален, но молитван куатшылан чот ўшанен. Молитваже тыге тўналын: «Да воскреснет Бог». Теве пошкудо Оксикын ушкалже презым ыштен кертын огыл, пеш орланен. Чон ойгыж дене ўдырамаш Миклайым сўрвалаш куржын. Миклай кугыза тыгай годом эре ару вургемжым чиен, юмона ончылан сортам чўктен да «Да воскреснет Бог» молитважым ўшан дене лудын. Воктеныже Оксик шортын кумалын. Ик жап гыч презын сайын шочмыж нерген увертареныт. Чынжымак Оксикын миен шумеш, ушкалже ночко презыжым нулен шоген.

Ончыгече тиде ялысе изи Ванюш школ гыч толшыжла саде шучко кувам вашлийын, мўнгыжў пыкше гына толын шуын. Ванюшын ўнарже йомын, вўд подылаш кидшымат нўлталын сенген огыл. Рвезын аваже Миклай кугыза деке куржын да ойгыжым каласкален. Кугыза чытен кертын огыл, «вувер» кува деке миен да пенгыдын каласен: «Кунам осал пашатым ыштымым чарнет?! Юмо деч кугу иктат лийын ок керт. Кунам-гынат шучко пашатлан Юмо ончылно мутым пуэт! Юмо тыйын язык касарыметым вуча, садлан колена от керт. Черкыш каен, бачышка ончылно Иисус Христос деч прощенийым йод! Тыге гына яндар чон дене пылпомышыш чонештет. Тыйымат Юмо йўрата». Тушеч Миклай кугыза Ванюшмыт деке каен, Ванюш верч палыме молитваж дене Юмым сўрвалаш пижын. Кум гана лудмыж деч вара гына изи рвезе шинчажым почын да шыргыжалын: «Авай, тушто могай сае, пытыдыме куанлык, тый гына мылам от сите ыле», - пелештен рвезе.

Тидын дене «колен кертдыме» кувана серлаген огыл. Олыкышто шудым солышо ен-влак каналташ шинчыныт. Мўндырнак огыл ушкал кўтў канаш возын. Саде куват шудо солышо-влак деке миен да шке осал

пашаж дене моктанаш шонен. Тудо Элнет вўдым келгырак кумыжеш кошталын да совла дене луген, ала-мом шке семынже вудыматен. Трук ушкал кўтў пире гай урмыжаш тўналын.

Чонлан пеш шучкын чучын. Икмыняр жап гыч куван кумыжыштыжо ўй возын. Тиде ўйым тудо шудо солышо-влаккан темлен. Нимом ойлыде, чылан кува деч коранын, шудо солаш ошкылыныт.

Шучко кува Миклайымат пытараш тўчен. Икана вўташкыже пурен да кугу сўснаш савырнен. Эрдене Миклай вольыкым пукшаш лектын, кугу сўснам ужын. Кугызам сўсна пуштнеже улмаш, но Миклай лўдын шоген огыл, кўсенже гыч кўзым луктын да сўснан пылышыжым пўчкын налын, пийлан кудалтен. Сўсна уремыш лектын кудалын. Тиддеч вара кува вуешыже эре шовычым пўтырен коштын, пылышыже укем шылташ тўчен.

Ен ойлымо почеш, кува шўдў утла ий илен, чот орланен колен. Сельсовет гыч кувам тояш пўрўен-влакым колтеныт. Нуно мландым кўнченыт, но колотка нигузеат мландыш пурен огыл. Верым кеч-мыняр кумданденыт гынат, тудо садак анысыремын. Тойышо-влак лўдымшт дене колоткам изиш гына урен коденыт. Тыгай шучко еным мландыжат шке помышышкыжо налын огыл. А Юмым йўратыше Миклай кугызана эше шуко поро пашам ыштен коден. Ял калык тачат тудым шарнен ила. Ен-влак черкыш коштыт, книга почеш шуко молитвам тунемыныт, эр-кас Юмылан кумалыт.

Осалым Юмо полшымо дене яндар чонан ен гына сенен кертеш, шонем.

Вера НИКОЛАЕВА.

Йодыш-вашмут

Колышо-влакым уштымо кечын шўгарлашке каяш сумкам погыдем годым пелашем дене ўчашен нална. Мый аракам изи атыш гына темышым, а тудо мыйым шылталаш тўнале: «Аракатым чаманенат, жадный, теме ик атымак, родо-шамычат миятыс», - манеш. «Шўгарлаште аракам темлен кошташ пайрем огыл», - ўчашем мыят. Умылтарыза, кў чын: мый але марием?

**Наталья.
Морко район.**

Пайрем огыл манын, те чын вашештенда, но арака шотышто коктынат йонгылыш лийыда. Молан? Умылтарем: колышо-влакым уштымо кечын калык шўгарлашке кая. Кажныже родо-тукымжым уштен, тудын шўгар ўмбаланже кочкышым пога. Тыгай йўла курымла гычак толеш, сандене тыге ышташ Черке ок чаре. Но кочкышым уштен пурлаш ситышым гына намийыман, а аракам намияш йоршеш огеш лий, вет аракам йўмаш – тыгакат кугу язык. Шукышт аракам йўмў дене колышылан сайым ыштем манын шонат. Сандене шкешт йўйт да шўгар рокыш аракам опталыт. Тыге ыштыме дене те колышым мыскыледа веле. Иоанн Кронштадский тыге ойлен: «Колышым уштен, шўго манын, аракам йўмў дене те колышылан эшеат кугу орлыкым кондеда». Тудлан сайым ыштынеда, чонжо ласкалыкыште лийже манын шонедат гын, молитвам лудса. Колышо-влак нерген акафистым лудаш лиеш. Шўгарлаш пурымо деч ончыч еш гыч иктаж енже Юмын литургийыште шогышаш, колышо-влакын лўмыштым «об упокоении» манме кагазеш возен, алтарьыш колтышаш. Колышо-влакым уштымо ўстембалан сортам чўктышаш. А лишне черке уке гын, шўгар ўмбалан сортам чўктен, молитвам лудман.

Волжский район Сотнур селасе Святой Троице лўмеш храмын настоятельже иерей Игорь Сапаев вашешта:

*Поро кече. Кажне ийын Кугече кечын юмылукыш чиялтыме муным пыштем. Ёнде ятырак погынен. Мом нунын дене ыштыман? Ала луктын кудалтыман?
Татьяна. Йошкар-Ола.*

Кугече муным да святитлыме моло кочкышым кудалташ огеш лий. Нуным але йўлалтыман, але ег тошкыдымо мландыш урыман. Пушенге тўныш пышташ лиеш. Киндым гын энерыш кудалташ лиеш. Тидым ышташ ўрыда гын, лишыл храмыш нангайыза.

От 2000 _____
Открыта: _____

ИЗДАТЕЛЬСТВО «СВЯТАЯ ПРАВОСЛАВНАЯ ЦЕРКОВЬ»

Переводческая комиссия
Йошкар-Олинской епархии.
г. Йошкар-Ола,
ул. Вознесенская, д.81,
каб.224.

ИЗДАТЕЛЬСТВО «СВЯТАЯ ПРАВОСЛАВНАЯ ЦЕРКОВЬ»
424000

Чонет коршта гын, черкыш кае

У Торъял посёлкысо Господь Юмын Пылпомышыш Чапландаралт кўзымыжӧ лўмеш храм пеленысе Рушарня школышто Н.Н.Михееван пидме кидпашаже-влак выставкыже ончыкталтеш.

Надежда Николаевна пидаш сулен налме канышыш лекмекыже тўналын. «Яра жапем шуко лие, – каласкала Надежда Николаевна. – Кугурак шочшем-влак еш гыч шукертак каеныт, пеленна Ванюш эргым гына кодо. Тудо шочынак инвалид. Мый чўчкыдын черланаш тўналым, чонем пеш орланен. Икана врач мылам каласыш: «Чонет коршта гын, черкыш кае».

Тиддеч вара Н.Н.Михеева черкыш кошташ тўналын, Рушарня школышто тунемын, паломник семын шуко коштын. Кызытат уло кумылын черкылан полша. Шукерте огыл инвалид йочам ончымо шотышто семинарыште шке опытшо дене молымат палымым ыштен. Пеленже кидпашаже-влакымат конден. Ынде нуно черкыш толшо кажне еным кече еда куандарат. «Мый Юмо пелен чон ласкалыкым муынам, ўмырем мучко Тудлан тауштен илем», - ойла Н.Н.Михеева.

КОЧКЫШДА ПЕРКАН ЛИЙЖЕ!

12 июнь гыч Петро пўтӧ тўналеш да 30 июнь марте шуйна. Тиде жапыште кажне вўргечын да кажне кугарнян пенгыде пўтым кучыман, а моло кечын колым кочкаш лиеш.

ПОНГАН ПЛОВ

Кўлыт: 600 гр рис, 400 гр понго, 200 гр изюм, 1 кешыр, 3 вуй шоган, нӧшмўй, 2 кугу совла томат соус.

Келге чойн атыш нӧшмўйым опталза, тушко падыштыме шоганым пыштен жаритлыза. Вара понгым падыштен колтыза да ик жап изи тулышто петырен шинчыктыза. Тушкак кешырым тёркеш нўжен пыштыза, леве вўдеш лӧчыктарен ямдылыме изюмым ешарыза. Чылажымат томат соус дене пырля жаритлыза. Рисым леве вўд дене мушса да атыш опталза. Ўмбагыже вўдым темыза. Вўд рисым 3 сантиметрлан утларак петырышаш. Вўд шолаш пурымеке, чойн атым петыртыш дене петырыза да кўмешкыже изи тулышто шинчыктыза.

КОЛ КОТЛЕТ

Кўлыт: 1 сардине консерве, 1 кўчымӧ паренге, 2 вуй шоган, 6 кугу совла манне шўраш, изиш дене шинчал да йоныштымо шем пурис, 2 кугу совла нӧшмўй.

Шоганым тыгыдын падыштыза, паренгым тыгыде рожан тёркеш нўжыза. Консерве ате гыч колым луктын, манне шўраш дене пырля туржса, ате гыч ўйжымат ешарен кертыда. Тушкак шоганым, паренгым, пурисым пыштен варыза. Консервысе колын шке шинчалже уло, сандене шинчалым изиш гына ешарыза. Котлетым нӧшмўеш жаритлыза. Салмам петыртыш дене леведса.

КИЯР ВўД ГЫЧ МўГИНДЕ

Кўлыт: шинчалтыме киярын (але помидорын) 1 стакан вўдшӧ, пел стакан нӧшмўй, пел килограмм ош ложаш, 1 стакан сакырложаш, 1 кормыж изюм, 1 кормыж пўкш, 1 изи совла содо, 1 чывыштыш дене шинчал да ванилин.

Изюмым мушса да 10 минутлан леве вўдыш пыштен шындыза. Кияр вўдым марле гоч шўрыза, нӧшмўйым опталза. Тушкак сакырложашым пыштыза да лугыза. Вара ванилиным, шинчалым, ложашым эркын ешарен, руашым нӧштылза. Руашыш тыгыдемдыме пўкшым да изюмым варыза.

Противеньым нӧшмўй дене йыгыза, тушко руашым совла дене радам дене оптыза. Мўгинде содылан кӧра овара, сандене коклаштышт верым кодыза. Духовкым 200 градус марте ырыктен ямдылыза. Тушко противеньым 20-25 минутлан шындыза.

ИЮНЬ. ЧЕРКЕ ПАЙРЕМ

ПН	ВТ	СР	ЧТ	ПТ	СБ	ВС
			1	2	3	4
5	6	7	8	9	10	11
12	13	14	15	16	17	18
19	20	21	22	23	24	25
26	27	28	29	30		

Сплошные седмицы

Пүтö кече

Пенгыде пүтö кече

Пайрем кече

Июнь тылзе – тургым жап. Ял калык эр гыч тўналын, кас марте, вуйым нёлталде, пашаше тырша. Черкыш кошшо-влак кокла гыч шукынжо молитвам лудашат, пүтö жапымат мондат. Тыгеракын айдеме духовный (чон илыш) гыч кап илышыш волен кая да түрлö энгекеш логалеш. Игумен Никон (Воробьев) тыге ойла: «Утыждене пашам ышташ язык. Кечыгут шкан гына тыршена, а Юмылан изиш да пеле малаш төчен кумалына гын, пайдаже шагал. Евангелийыште каласыме семын эн ончычак Юмын Кугыжанышым кычалза, мольжо чыла пуалтеш». Илышна вашке эрта, чын корным йомдараш огыл ыле.

1 – Благоверный кугу князь Димитрий Донскойын кечыже.

2 – Москвасе святитель Алексейын кечыже.

3 – Колышо-влакым уштымаш. Юмын Аван Владимирский иконыжын кечыже. Апостол-влак дене иктөр улшо Константин ден Еленан кечышт.

4 – СВЯТОЙ ТРОИЦЕ ПАЙРЕМ.

5 – Святой Шўлыш кече.

6 – Петербургысо поро пиалан Ксения аванан кечыже.

7 – Христос ончыч Толшо святой пророк Иоаннын

вуйгонгыражым кумшо гана мумо кече.

9 – Чын илыше Иоанн Русскийын, исповедникын, кечыже.

11 – Крымысе святитель Лукан кечыже.

12 – Петр ден Павел апостол-влак лўмеш пүтö тўналтыш.

16 – Преподобный Варлаам Хутынскийын кечыже.

18 – Руш мландыште волгалтше чыла святойын кечыже. Марий кундемысе священномученик Николай Рюриковын кечыже.

22 – Преподобный Кирилл Белоозерский ден чын илыше Алексей Московскийын кечышт.

24 – Юмын Аван «Достоинно есть» («Милующая») иконыжын кечыже.

27 – Киевысе священномученик Владимирын кечыже.

28 – Чудым ыштыше святитель Ионын, Москва ден уло Российын митрополитшын, да святитель Михаилын, Киевын икымше митрополитшын, кечышт.

Прот. Николай ЧУЗАЕВ.

1966 ий.

Ялыштына Казанский Юмын Ава лўмеш черке Лийын. Суртна тиде черке ваштарешак шинчен. Ковам Вера Яковлевна Яковлева Юмылан чот ўшанен, авамымат Татьяна Михайловнам Юмын пагалаш тунуктен. Икана мемнан кундемыште тўтан мардеж талышнен. Черке вуйым катен нёлталын да иктаж 50 метрыш кудалтен. Шуко пöрт ўмбалым налын кышкен. Пошкудо Элекэнер ялыште ик озан мўкш омартаже-влакым кум менге коклаш, Кожлаер воктек, намиен шынден. А мемнан суртышто орышо мардеж вўтамбач кок онам гына луктын кертын. Тиде жапыште кок изам кўтўм кўтеныт. Воктеныштак кок вуян кожым кўдырчö рашкалтен йўлалтен. 10-12 ияш рвезе-влак чот лудыныт, икте-весеыштым öндам кучен шортыныт.

Ковам ден авам чот кумалыныт, Юмын чот сөрваленыт. Сандене суртнат тичмаш кодын, изам-влакат илыше пöртылыныт. Кугу Юмылан тау.

Николай. Морко район.

МАРИЙ ПРАВОСЛАВНЫЙ ЖУРНАЛ "ШЎМ-ЧОН ИЗОЛЫК"
Учредитель: "Руш Православный Черкын Йошкар-Оласе да Марий Элысе епархийже (Московский Патриархат)" религиозный организаций.

Журнал зарегистрирован Управлением Федеральной службы по надзору в сфере связи, информационных технологий и массовых коммуникаций по Республике Марий Эл, свидетельство о регистрации ПИ № ТУ 12-0164 от 12 декабря 2013 года.

Тираж: 1500 экз. Формат - А-4-12. Журнал лекме жап - 1.06.2017 ий.

0+ - знак информационной продукции согласно Федеральному закону от 29.12.2010 г. №436-ФЗ

Журналым редакцийыште погымо да верстатлыме, "Типография №1"

"Куба Принт" ГК ООО-што ямде оригинал-макет гыч савыктыме.

Адресше: 424000, Йошкар-Ола, Эшкинин урем, 106, 106 пöлем.

Редакцийын да издательын адресше: 424000, Йошкар-Ола, Вознесенский урем, 81, 224 пöлем.

тел.: (8 8362) 45-39-54. **E-mail:** marlagazet@mail.ru

Интернетыште сайт: eparhia.ter12.ru

Редакционный советым вуйлатыше: протоиерей Николай Чузаев.

Редакционный совет: иерей Игорь Сапаев, Д.Смирнов, А.Чемекова, А.Эманова.

Компьютер дене келыштарыше: Д.Смирнов.

Ак - кутырен келшыме почеш. Авторын да редакцийын шонымашышт түрлö лийын кертыт. Серыш-влак мөнгеш огыт колталт.

РЕДАКЦИЙ ЙОДЕШ: ЖУРНАЛЫМ ШАЛА КЫШКЫЛТАШ ОГЫЛ. ЛУДЫНАТ - ВЕСЫЛАН ПУ!

Кенежымсе чодыра

Пич чодыра дене каем,
Кукун мурыжым шотлем.
Кайык хорын муро сем
Лыпландарыш шүм-кылем.

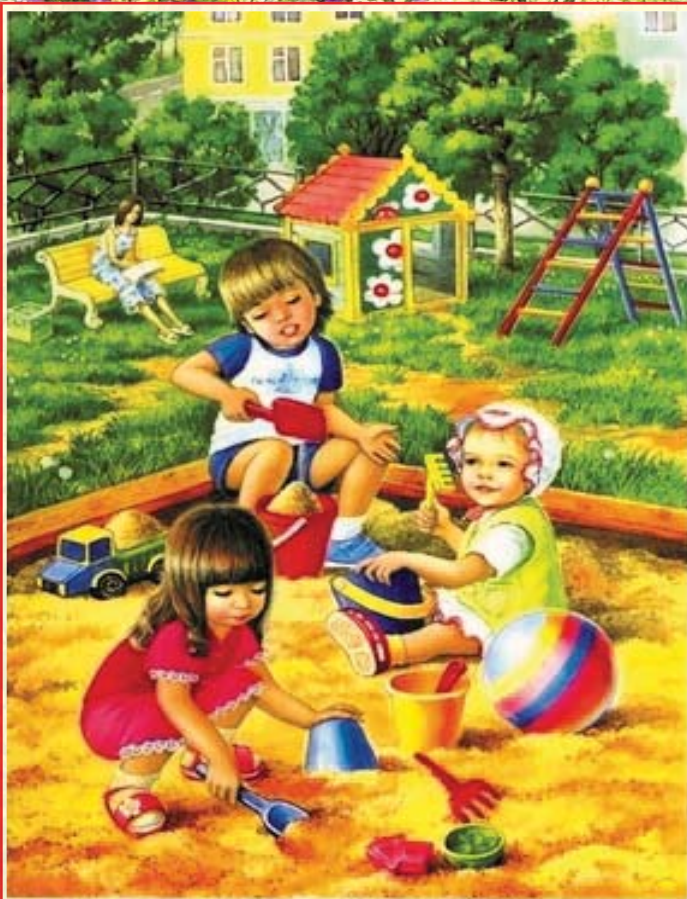
Тамле пуш чодырам темен.
Порсын шовычшым шарен,
Канде, ал пеледыш-влак
Пелед шинчыныт лынак.

Йүр шыман оптал колтен,
Лышташ-влак дене мутланен.
Шонанпылже шонкален,
Түрлө түсшым ончыктен.

Пүнчө укшыжым шарен,
Күш, кавашкыла, ончен,
Йырым-йыр сортам чүктен,
Пуйто Юмым сөрвален.
Мария Яковлева.

Куанен чыдырмена

10 ОЙЫРТЕМЫМ КЫЧАЛ МУ

